

Дерматовенерологічні аспекти діяльності Мальтійського суверенного військового ордену

Суверенний військовий Орден Госпітальєрів Святого Іоанна Єрусалимського, лицарів Родосу і Мальги є найдавнішим римсько-католицьким духовно-лицарським орденом і вважається суверенним суб'єктом міжнародного права. Італійська Республіка визнає існування Мальтійського ордену на своїй території як суверенної держави, а також екстериторіальність його резиденції в Римі (Магістральний палац на Віа Кондотті, 68). З 1998 року Мальтійський орден також володіє фортом Сант-Анджело, який також має екстериторіальний статус на термін 99 років з моменту укладення договору з урядом Республіки Мальга. Таким чином, Мальтійський орден формально має територію, над якою здійснює власну юрисдикцію, однак питання про фактичний статус цієї території (власну територію Ордену, або територію дипломатичного представництва, тимчасово передано під його потреби) є предметом абстрактних юридичних дискусій. Водночас політичні позиції Мальтійського ордену такі, що питання про уточнення статусу його штаб-квартири навряд чи постане найближчим часом. Мальтійський орден має статус спостерігача при Організації Об'єднаних Націй, а також дипломатичні відносини зі 103 державами. Він видає власні паспорти, має власну валюту (скудо), марки і навіть автомобільні номери.

Мета діяльності Мальтійського ордену відповідно до його Конституції полягає в допомозі літнім людям, інвалідам, біженцям, дітям, безпритульним, людям із невиліковними захворюваннями і лепрою на п'яти континентах світу незалежно від їхньої раси чи релігії, що лаконічно висловлено в девізі: «Захист віри і допомога бідним» (*Tuitio Fidei et Obsequium Pauperum*).

Діяльність Мальтійського ордену охоплює понад 120 країн. Його програми включають соціальну підтримку, допомогу у випадках катастроф, збройних конфліктів і природних катастроф, екстрену й першу медичну допомогу, допомогу літнім людям, інвалідам і дітям, незможним, а також навчальну програму з основ надання першої медичної допомоги, підтримку

біженців і відкинутих суспільством людей незалежно від раси, походження й віросповідання. Діяльність Мальтійського ордену підтримують 13 тис. 500 його членів, близько 80 тис. навчених волонтерів і 25 тис. працівників, більшість із яких медики. З 2008 року Мальтійський орден очолює 79-й Князь і Великий Магістр, Його Високопреосвященніша Високість фра Метью Фестінг. Медичними аспектами діяльності Мальтійського ордену опікується Великий Госпітальєр, який відповідає також за гуманітарну діяльність та міжнародну співпрацю. З 1989 року Великим Госпітальєром є Його Високоповажність Бейліф Великого Хреста Честі та Відданості в Послуху Альбрехт Фрейхер фон Боселагер.

Медичні проекти Мальтійського ордену

Більша частина шпиталів Мальтійського ордену зосереджена у Європі, зокрема Німеччині, Франції, Великобританії та Італії. Головним чином це шпиталі загального профілю. В Італії Мальтійський орден утримує шпиталі, клініки, медичні лабораторії, інститути та банк переливання крові. Шпиталь Мальтійського ордену в Римі спеціалізується на неврологічному лікуванні й реабілітації хворих. У Німеччині функціонують шпиталь Святого Франциска та дитячий будинок Святого Йозефа у Фленсбургу, лікарні в Бонні, Кельні, Бохумі та інших містах, шпиталь Святої Єлизавети в Юліху, Мальтійський будинок для людей похилого віку, служба швидкої допомоги, організації медичних та патронажних сестер — загалом до 30 різних закладів та їхніх філій у більше ніж 100 містах. В Австрії працюють 20 закладів у 30 містах, в Іспанії — 20 закладів у 80 містах.

У Паризькому шпиталі Святого Людовіка госпітальєри взяли на себе догляд за хворими на лепру. Шпиталь у Англії та деякі лікарні Німеччини мають спеціальні відділення для догляду за невиліковними пацієнтами з відповідними фахівцями з паліативної допомоги. Такі ж спеціальні відділення працюють в Аргентині, Австралії, Італії, Південній Африці та США.

Останніми роками догляд за невиліковними хворими у спеціальних відділеннях лікарень, хоспісах та вдома став одним із ключових проєктів діяльності Мальтійського ордену. Поєднання цілодобового догляду й роботи спеціально навчених волонтерів відповідно до принципів християнської етики — важлива частина медичного напрямку роботи Мальтійського ордену.

Шпиталь Мальтійського ордену у Віфлеємі (Палестина) по суті являє собою потужний перинатальний центр. Тут дають жінкам Віфлеємського регіону єдину можливість народити з наданням медичної допомоги, що відповідає європейським стандартам. З 1990 року тут з'явилися на світ понад 54 тис. дітей. У Палестині немає державної системи охорони здоров'я, тому роботу шпиталю субсидує Мальтійський орден. Пацієнти платять стільки, скільки вони можуть собі дозволити. Вартість повного допологового спостереження за майбутньою матір'ю і дитиною, включаючи розміщення, родову допомогу та всі медикаменти, становить 60 доларів США. Для тих, хто не може оплатити таку суму, вартість допомоги знижується або не стягується взагалі. Основний тягар фінансових витрат несе Французька асоціація Мальтійського ордену за допомогою національних асоціацій Німеччини, США, Ірландії й Швейцарії, а також за участі Європейського Союзу. Нещодавно Фонд Госпіталю Святого Сімейства — організації, створеної американськими членами Мальтійського ордену, — залучив фінансові засоби, що забезпечило безперебійну роботу закладу. Загальний бюджет госпіталю у 2011 році становив 3,85 млн доларів США, в тому числі внесок Мальтійського ордену — 2 млн доларів США.

Крім шпиталів у Франції, Французька асоціація Мальтійського ордену керує роботою медичних центрів і благодійних медичних пунктів у Беніні, Буркіна-Фасо, Камеруні, Того та на Мадагаскарі. Мальтійський орден також координує діяльність багатьох медичних центрів по всьому світі. В Італії існують заклади, що спеціалізуються на роботі з хворими на цукровий діабет. Подібний центр створено у Празі (Чеська Республіка) для дітей. Заклади, засновані в Лівані та Ель-Сальвадорі під час громадянських воєн, сьогодні є важливою частиною національних систем охорони здоров'я цих країн. Зокрема, в Лівані Мальтійський орден керує роботою 11 медичних центрів, три з яких зазнали руйнування під час нещодавніх конфліктів, але на сьогодні працюють у повному обсязі. Центри піклуються про місцеве населення всіх чотирьох головних релігійних конфесій. Охорона здоров'я цілих регіонів залежить від центрів, які надають

250 тис. медичних послуг на рік, без урахування численних медичних візитів у малі поселення.

Американська, Федеральна й Західна асоціації США керують госпіталем на півночі Гаїті — у найбільшій регіоні західної півкулі. У шпиталі є стаціонар на 64 ліжка, педіатричне відділення, спеціалізовані амбулаторії, служба рододопомоги й сучасна лабораторія. Це єдиний шпиталь у регіоні.

Домініканська асоціація курує роботу спеціальних центрів, що надають медичну допомогу матерям і дітям.

Також медичні центри Мальтійського ордену працюють у Польщі, Угорщині, Сполучених Штатах Америки, Бразилії, Перу та Південній Африці. У країнах, що розвиваються, багато лікувальних закладів отримують підтримку від Мальтійського ордену.

Широкомасштабна медична допомога, яку забезпечує Мальтійський орден у Демократичній Республіці Конго, включає підтримку більше ніж 350 центрів здоров'я, медичну і психологічну допомогу жінкам — жертвам насильства, травматологічним хворим, а також реконструкцію багатьох об'єктів медичних закладів та державної інфраструктури.

Важливою ланкою роботи медичної служби Мальтійського ордену є надання допомоги в епіцентрах катастроф та гарячих точках земної кулі. Швидка допомога ефективна ще й тому, що позбавлена певного бюрократизму, притаманного діяльності агентств ООН. У Мальтійського ордену немає потреби шукати приводів, щоб підтвердити свою ефективність спонсорам, як у випадках з некомерційними організаціями. Це дає змогу діяти дуже оперативно. Наприклад, під Кельном у Німеччині діє спеціальний центр, який може відправити в будь-яку точку світу медиків і рятувальників протягом доби.

Корпус невідкладної медичної допомоги в Ірландії з часу заснування 1938 року став головним центром проведення тренінгів з надання першої медичної допомоги, головним постачальником транспорту для невідкладної допомоги та послуг місцевої медичної служби. Служба надає першу допомогу, невідкладну медичну допомогу та допомогу під час катастроф у головних містах і населених пунктах Ірландії, а молодіжне відділення реалізовує програми розвитку для молоді та проводить спортивні заходи.

Відкриття у Касабланці (Марокко) 2006 року інституту для команд швидкої медичної допомоги дало змогу забезпечити тренінгами та працевлаштувати частину місцевого населення молодого віку. З вересня 2009 року реалізовується проєкт з підвищення якості роботи служби швидкої допомоги в Східному Тиморі, який сер-

йозно постраждав під час громадянської війни. Курси для середнього медичного персоналу та водіїв швидкої допомоги, організовані Австралійською асоціацією та посольством Мальтійського ордену, діють з 2009 року.

Дерматовенерологічні аспекти діяльності Мальтійського ордену

Серед інших заходів Мальтійський орден велику увагу приділяє таким соціально небезпечним інфекційним хворобам, як лепра та ВІЛ/СНІД.

Про хворих на лепру Мальтійський орден піклується протягом усієї своєї дев'ятсотрічної історії. Сьогодні програми з догляду та допомоги працюють в Азії (Індія, Лаос, Камбоджа, В'єтнам), Африці (Нігер, Гвінея, Камерун, Центральноафриканська Республіка, Сенегал, Мавританія, Габон, Бенін, Південний Судан, Кенія, Єгипет) і в Південній Америці (Бразилія). Через видимі наслідки лепри (ампутація кінцівок, сліпоту) багато тисяч постраждалих втрачають свій соціальний статус. Мальтійський орден Франції упроваджує пластичну хірургію, загальнозміцнювальні та реабілітаційні програми, що допомагають пацієнтам реінтегруватися професійно і соціально. З 1958 року діє Міжнародний комітет Мальтійського ордену (СІОМАЛ), який бореться з лепрою та допомагає тим, хто був ізольований від суспільства через хворобу. На сьогодні СІОМАЛ втілює у життя два головних проекти в Південно-Східній Азії (Камбоджа) і Південній Америці (Бразилія). СІОМАЛ тісно співпрацює з Міжнародною федерацією антилепрозних асоціацій та Всесвітньою організацією охорони здоров'я (програми розробляються на основі директив ВООЗ). Комітет фінансує і керує центрами допомоги, де у співпраці з урядами країн перебування проводиться робота з профілактики захворюваності, а також організується медична допомога, соціальна реабілітація та тренінги для медичного персоналу. Завдяки новітнім методам лікування досягнуто вражаючих результатів у боротьбі з лепрою.

Програми щодо СНІД реалізуються у спеціалізованих закладах Південної Африки, Центральної Америки та Філіппін, що надають допомогу інфікованим матерям та їхнім новонародженим дітям.

Прикладом є робота Організації Порятунку Мальтійського ордену, Братства Святого Жерара з надання допомоги людям у Мандені та околицях, за 100 кілометрів від Дюрбана (Південно-Африканська Республіка). Тут у хоспісі Мальтійського ордену розміщений один з найбільших стаціонарів у Південній Африці, який щодня

допомагає сотням людей та піклується про них. Штат хоспісу та волонтери забезпечують хворих антиретровірусним лікуванням, завдяки якому розвиток останніх стадій СНІДу може бути відтермінований на роки, а також дають змогу пацієнтам виховувати своїх дітей, зберегти роботу і вести активний спосіб життя. Близько двох третин населення в околицях Мандена — ВІЛ-позитивні або страждають від СНІДу, багато хто не отримує будь-якої допомоги або лікування, крім як від Мальтійського ордену. Сорок дві дитини-сироти постійно живуть і навчаються в дитячому будинку організації. Працівники та волонтери щодня виїжджають додому до пацієнтів зі СНІДом, які не можуть самостійно відвідати клініку в Мандені, щоб забезпечити їх необхідним антиретровірусним лікуванням. Разом з проведенням оглядів ці візити включають видачу ліків, які для забезпечення ефекту необхідно приймати щодня з регулярними інтервалами, сотням пацієнтів. Зокрема, у 2010 році лікарі-терапевти орденського хоспісу здійснили 3212 виїздів до хворих, забезпечили антиретровірусною терапією 319 осіб.

Мальтійський орден в Україні

Відносини Мальтійського ордену та України беруть початок від 1990 року, коли запрацювала Мальтійська служба допомоги. Дипломатичні відносини між Україною та Мальтійським орденом встановлено 5 липня 2007 року. Співпраця плідно розвивається. Відкриття на початку 2012 року Посольства Мальтійського ордену в Києві стало важливим кроком на шляху до інтенсифікації двосторонніх зв'язків. Повноцінне функціонування дипломатичного представництва Мальтійського ордену в Україні сприяє поглибленню відносин між державами. Обговорено шляхи та форми співпраці між Україною та Мальтійським ордену у медичній галузі.

Напередодні Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом, 30 листопада 2013 року, Посольство Мальтійського ордену в Україні у співпраці з міжнародним благодійним фондом «Міжнародний альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» та Фондом Олени Пінчук «АНТИСНІД» провів у Києві благодійний вечір Inspired for Life. Зібрані кошти спрямовано на підтримку ВІЛ-позитивних дітей, які є пацієнтами Національної дитячої спеціалізованої лікарні охорони материнства та дитинства («Охматдит»), ремонт стаціонарного відділення Запорізького обласного центру профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІДом, спонсорвання курсів фізичної реабілітації пацієнтів замісної терапії у Вінницькому обласному центрі профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІДом.

Список літератури

1. Андреев А.Р., Захаров В.А., Настенко И.А. История Мальтийского ордена. XI–XX века.— М.: SPSL—«Русская панорама», 1999.— 464 с.
2. Южная Африка: помощь пациентам в зонах, пострадавших от эпидемии СПИД [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.orderofmalta.int/r/50081/r-28>.
3. CIOMAL. Key dates. [Electronic resource] // Available from: http://www.ciomal.ch/pages_en/nous_ciomal.html#historique.
4. Constitutional Charter of the Sovereign Military Hospitaller order of St. John of Jerusalem, of Rhodes and of Malta. Promulgated 27 June 1961, revised by the extraordinary chapter general 28–30 april 1997.— Rome, 1998.— 23 p.
5. Order of Malta Bethlehem's Hospital [Electronic resource] // Available from: <http://www.orderofmalta.int/medical-and-humanitarian-activities/208/bethlehem-hospital>.
6. Order of Malta Emergency corps and ambulance services [Electronic resource] // Available from: <http://www.orderofmalta.int/medical-and-humanitarian-activities/76/emergency-corps-and-ambulance-services>.
7. Order of Malta Hospitals, medical centres and health programmes [Electronic resource] // Available from: <http://www.orderofmalta.int/medical-and-humanitarian-activities/63/hospitals-medical-centres-and-health-programmes>.
8. Order of Malta Irish Association and Ambulance Corps [Electronic resource] // Available from: <http://www.orderofmaltaireland.org/index.php/what-we-do/ambulance-corps/introduction>.

Підготували В.В. Короленко
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

К.Ю. Колійник
Посольство Суверенного військового Ордену Госпітальєрів
Святого Іоанна Єрусалимського, лицарів Родосу і Мальти